

Kanaal 11 en propaganda in 1957

In de beginjaren van de geschiedenis van de televisie werden er tal van berichten de wereld ingestuurd met als doel een deel van de bevolking schrik en onrust te bezorgen. Zo publiceerden tal van kranten in de nazomer van 1957 in Duitsland over een eventuele 'kaping' van televisiekanaal 11 door de Oost-Duitse regering. Ook kranten in ons eigen land gingen er met de berichtgeving vandoor. Inderdaad was het zo dat een televisiezender in Oost Duitsland van een televisiekanaal gebruik maakte dat aan West Duitsland was toegewezen en dat ook nog eens met een veel hoger vermogen actief was. Gevolg was dat eigenaren van een televisietoestel in de kleinste deelstaat van de toenmalige West Duitse Bondesrepubliek, Sleeswijk-Holstein, hun antennes gingen draaien naar het Oosten.

Zo meldde het weekblad 'Die Welt' dat deze televisiekijkers dit niet deden omdat ze opeens de Oost-Duitse televisieprogramma's meer waardeerden dan die van de West-Duitse televisie, maar uit bittere noodzaak handelden vanwege het hoge vermogen van de Oost-Duitse zender, die vanuit Schwerin actief was. De redactie van het weekblad voegde haar eigen mening nog wel toe: 'Hoewel niet ontkent kan worden, dat wat de Oost Duitse televisie te bieden heeft kwalitatief beter is dan wat de West-Duitse televisie deze zomer te zien gaf en waarover in pers en periodieken steen en been werd geklaagd.'

De directie van de DDR TV had niet alleen besloten kanaal 11 in gebruik te nemen maar ook het vermogen van de zender in Schwerin op te voeren van 1 naar liefst 100 kW en blies daarmee de relaiszender, gevestigd in het West Duitse Kiel, volkomen uit de ether. De West-Duitse kijkers, die voorheen het programma op kanaal 11 volgden, hadden de keuze dit kanaal en dus de Oost-Duitse televisie te kijken of om te schakelen naar kanaal 5, dat ook in West Duitse handen was. Maar daar kwam wel het probleem bij dat de meest gebruikte antennes op de daken de capaciteit niet hadden om dit kanaal goed te kunnen ontvangen. Een andere keuze was tot

aanschaf van een grotere antenne met een betere reikwijdte over te gaan. Tenslotte was er de mogelijkheid tot het hebben van geduld want in december 1957 werden er sterke zenders in Flensburg, Katzenstein en Bungsberg geactiveerd, waardoor het volgen van de West Duitse televisie weer mogelijk werd.

Uit overzichten uit die tijd kan worden gereconstrueerd wat kijkers in Sleeswijk-Holstein op kanaal 11 konden zien. Het waren programma's van de 'Deutsche Fernsehfunke', zoals de Oost-Duitse televisie zich presenteerde. In plaats van de 'Tagesschau' keek men naar een journaal onder de titel: 'de Ooggetuige", gevolgd door een programma over de veeteelt successen in de Sovjet Unie. Daarna een bonte avond presentatie vanuit het 'Friedrichstadt Palast' in Oost Berlijn. De avond werd afgesloten met een danspresentatie in het kader van de Duits-Russische vriendschap.

De vraag is natuurlijk of de West-Duitse autoriteiten op de hoogte waren van het kapen van 'Kanaal 11'. Men was in ieder geval niet door de collega's uit Oost-Duitsland geïnformeerd dat zij van dit kanaal ook gebruik gingen maken. Wel dient duidelijk gesteld te worden dat het Kanaal 11 door de International Telecommunications Union tijdens een Conventie in Stockholm aan West Duitsland was toegewezen. Het probleem was echter, dat de regering van de DDR zich niet aan de beslissingen, genomen tijdens deze Conventie, gebonden voelde.

In 1955 ontwierp de programmaleiding van de DDR TV een zendschema, waardoor een groot deel van West Duitsland het televisiesignaal afkomstig vanachter de muur kon gaan ontvangen. Daartoe had men bedacht dat langs de zonegrens sterke televisiezenders dienden te worden geplaatst. De redactie van het opinieweekblad 'Der Spiegel' stelde dat de helft van de in het Oost Duitsland staande aantal televisiezenders al genoeg was om de 'Volksrepubliek' te kunnen bedekken. Alle andere televisiezenders waren zodanig geplaatst dat zij, met de uitzendingen gevuld met communistische propaganda, de toenmalige Bondsrepubliek kon bedienen, en wel vanaf de Oostzee tot aan het Fichtelgebirge.

De plotselinge verschijning van de beelden uitgestraald door de eerder gemelde krachtige zender op de beeldschermen in de deelstaat Sleeswijk-Holstein, bewees de juistheid van de beweringen in 'Der Spiegel'. Het was tevens zeer wel mogelijk dat ook de vele kijkers in het West-Duitse Roergebied konden worden bereikt met de propaganda uitgezonden vanuit de DDR.

Ook was er duidelijk onderscheid in het aanbod aan films in beide landen. Op de West-Duitse televisie was het in die tijd alleen toegestaan films te vertonen, die minimaal zeven jaar oud waren. Dit was vastgelegd met de UFA, Universum Film AG. In Oost-Duitsland was er de DEFA als tegenhanger, de Deutsche Film-Aktiengesellschaft. Deze maatschappij leverde kopieën aan de Oost Duitse televisie afkomstig uit landen als Frankrijk, Engeland, Italië en India, waarbij het regelmatig om nieuwe films ging.

In die tijd gingen West-Duitse critici ervan uit dat er met flink veel geld via de Oost-Duitse televisie werd geprobeerd totale aandacht van de West-Duitse kijkers te verwerven. In 'Der Spiegel' werd zelfs kritisch gemeld dat een jaar eerder nog spottend werd gelachen als het ging om de inhoud van de Oost-Duitse televisieprogrammering. In 1957 was de Oost-Duitse televisie echter stappen vooruit gegaan en was het televisienet bovendien met meer zenduren in de ether dan haar West-Duitse opponent dat ook weer meer kijkers betekende vanuit het westen. Men voegde eraan toe dat het best eens zo kon zijn dat de West-Duitse bevolking de DDR televisie gingen zien als het tweede West-Duitse net, waar al heel lang over werd gesproken maar in 1957 steeds niet tot realiteit was gebracht.